

OTDK- dolgozat

2020

A népzenei érdeklődés felmérése az északkelet- magyarországi régióban a 7-8. évfolyamon

Janurik Tímea

ének-zene tanár, népzene- népi kultúra tanár szakos hallgató, Nyíregyházi
Egyetem

Kézirat lezárva: 2020. dec. 21.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	4
2. A szakirodalom feltérképezése.....	4
2.1 Tantárgyi attitűd.....	4
2.2 A 2020-ban megjelenő NAT változásai.....	5
2.3 Kulturális tőke.....	5
2.4 Iskolán kívüli művészeti tevékenységek.....	6
2.5 Kultúrafogyasztás.....	6
3. Kutatás.....	6
3.1 A kutatásban résztvevő iskolák pedagógiai programja.....	8
3.2 Családi háttér.....	8
3.3 Az eredmények értelmezése.....	9
3.3.1 Családi háttér.....	9
3.3.2 Zenei tevékenységek.....	11
3.3.3 Népzenei attitűd.....	13
3.3.4 Népzenei tudás.....	17
4. Összegzés.....	19
Irodalom.....	21
Táblázatjegyzék.....	25
Ábrajegyzék.....	25

1. Bevezetés

Az oktatás különböző színtereinek vizsgálata a társadalom dinamikus változásai miatt egyre inkább fókuszba kerül. Míg az 1980-as évekig a lexikális és kulturális értékek közvetítése volt a cél, addig a globalizáció növekedésével az iskola elsődleges feladata, hogy a piacgazdaság vagy munkaerőpiac igényeinek megfelelő készségeket és képességeket adjon a leendő munkavállalók kezébe (Marginson & Considine, 2000). Az intézmények képzési palettája az általános iskolákban is egyre bővülő tendenciát mutatott a 20. század utolsó évtizedében, kiszolgálva ezzel a rendszerszintű mérésekre, felvételi kritériumokra való felkészítést, és a gyermekek személyiségének holisztikus fejlődését. Az oktatás folyamatosan változó arculatában kell megtalálnia magát a művészeti nevelésnek, amelynek hazánkban a kurrikulumban és az extrakurrikulumban is megtaláljuk az alternatíváit. Jelen kutatásunk középpontjában a művészetoktatás területén belül az ének-zene tantárgy áll, amelyben megszerzett népzenei tudásra és a népzene iránti fogékonyságra koncentrálnak. Témaválasztásunk aktualitását a 2020-ban érvénybe lépő NAT adja (NAT, 2020), melynek keretében alsó tagozatban és 5. évfolyamon is heti két ének-zene óra keretében sajátíthatják el az ismereteket a diákok. Így az emelt óraszám hozzájárulhat, hogy a diákok még jobban megismerjék és megszeressék a népi kultúrát, népzeneét.

2. A szakirodalom feltérképezése

2.1 Tantárgyi attitűd

A közismereti tantárgyak attitűdvizsgálatának nagy szakirodalma van mind hazai, mind nemzetközi tekintetben (Orosz, 1992; Csapó, 2000; Takács, 2001), illetve a klasszikus zenével kapcsolatban is olvashatunk erre irányuló vizsgálatokat (Janurik, 2009; Janurik & Pethő, 2009). Orosz (1991) kutatásában attitűdérzékenység szempontjából az ének-zene áll a vizsgált 11 tantárgy közül az utolsó helyen. Takács (2001) felmérésében vizsgálta az ének-zene órát is, amelyet az általános iskolás gyerekek a könnyű, pihentető és kellemes szavakkal jellemeztek. Csapó (2000) és Takács (2001) felméréséből is kitűnik, hogy az iskolások körében az életkor előrehaladtával csökken a tantárgy pozitív megítélésnek mértéke. A klasszikus zenei attitűdre fókuszáló kutatásokból kiderül, hogy a vizsgált korosztály jelentős része nem hallgat klasszikus zenét, nem szereti azt. Pozitív rendszerszintű lépés a kialakult helyzet megváltoztatására az új

Nemzeti Alaptanterv, amely az óraszámok növelésével megteremtheti annak az esélyét, hogy a közös nyelv kialakulhasson, ha ennek irányítása megfelelő szakember kezében van.

A népzene eszközszerrendszere a megközelíthetősége miatt közelebb állhat a gyerekekhez, érthetőbb számukra a jelzésrendszere, nyelvezete, a zenei folyamat átláthatósága (Balassa & Ortutay, 1982), mint a klasszikus zene. A mélyebb népzenei ismeret kihathat más tantárgyak ismereteire is, és a tanulók kulturális tőkét is növeli. (Bourdieu, 1999)

2.2 A 2020-ban megjelenő NAT változásai

A 2020-ban megjelenő NAT szerint az ének-zene tantárgy alapóraszámja 1-2. és 3-4. évfolyamon összesen 136 óra, ez heti két tanórát jelent. Alsó tagozatban legalább 20 gyermekdalt és 75 népdalt kell elsajátítaniuk. 5. évfolyamon 68 az ajánlott óraszám, ehhez hetente két ének-zene órát javasol a NAT, 6. évfolyamon pedig a fele, 34 óra áll rendelkezésre. E két év alatt 76 népdalt tanulnak meg, megismerik a népi hangszereket, eredeti népzenei felvételeket hallgatnak. Az 5. évfolyam dupla heti óraszámja még közelebb hozhatja a diákokat a zene szeretetéhez, a népzenei ismeretek elsajátításához és a népzenei érdeklődés felkeltéséhez. 7-8. évfolyamon összesen 68 óra jut ének-zenei tevékenységre. Elsajátítják a magyar népzene régi és új stílusú dalainak jellemzőit, a műzene és a népzenei feldolgozás közötti különbséget. Javasolja a NAT a népzenei gyűjtésekről való kiselőadás készítését, ám ez külön tananyagként nem szerepel. A tanulók az 5–8. évfolyamok valamelyikén egy tanéven át a hon-és népismeret óra keretében mélyíthetik el népi kultúra iránti érdeklődésüket, és bővíthetik néprajzi ismereteiket, mely szoros összefüggésben van a népzenei ismeretekkel. Jelen kutatásban a heti egy ének-zene óra alatt elsajátított tudást és a kialakult attitűdöt vizsgáljuk.

2.3 Kulturális tőke

A kulturális tőke fogalmával Bourdieu foglalkozott, ennek három típusa az inkorporált, objektívált és intézményesült kulturális tőke (Bourdieu, 1999). Az inkorporált kulturális tőke az, amit szabadidőnkben, egyéni tanulás útján szerzünk meg, erre vonatkozik dolgozatunk Zenei tevékenységek című fejezete. Az objektívált kulturális tőke a művészeti tevékenységből származó javakat, jelen dolgozat esetében hangszer birtoklását jelenti. A harmadik típus, az intézményesült kulturális tőke, mely az iskolai végzettséget jelenti, nem releváns jelen kutatásban a vizsgált alanyok kora miatt. Inkorporált kulturális tőkének tekinthetjük a zenetanulást is, melynek számos pozitív hatása van, többek között a közösségépítésre és a személyiségfejlődésre. (Szűcs, 2018).

2.4 Iskolán kívüli művészeti tevékenységek

Az extrakurrikuláris művészeti tevékenység egyik fő színtere a zeneiskola, mely működését Homor Istvánné vizsgálta (Homor, 2009). Ezekben az alapfokú művészeti iskolákban a tanulók önkéntes alapon részt vehetnek a művészeti képzésben a tanórák után. A művészeti órákat tarthatják az iskolában vagy iskolán kívüli helyszínen. Hazánkban 1976 óta tanulhatnak népzene a diákok intézményes, zeneiskolai keretek között.

Az iskolán kívüli művészeti tevékenységek vizsgálatából (Bíró et al., 2020) kiderül, hogy a megadott zenei tevékenységek közül a hangszerstanulás a leggyakrabban végzett tevékenység, ám népi hangszeres csoportban a megkérdezettek csupán 1%-a játszik, népdalkörnek pedig a tanulók 2%-a tagja.

2.5 Kultúrafogyasztás

A két iskolatípus, az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolák és elitiskolák, összehasonlításával alátámaszthatjuk, hogy a kultúrafogyasztást, melyet népzenei koncertek és táncházak tekintetében vizsgálunk jelen kutatásban, jelentősen befolyásolja „az adott régió kulturális intézményeinek kínálata, amely teljes mértékben a település infrastrukturális fejlettségi szintjétől függ.” (Kiss et al., 2020, p. 58.)

A kulturális műsorok látogatottságának vizsgálatából kiderül, hogy a vizsgált populáció a megadott tevékenységek közül legkevésbé a tánc- és néptánc előadások látogatását részesíti előnyben, illetve a kultúrafogyasztásukat a szülők mellett nagymértékben befolyásolják a kortársak is (Héjja et al., 2020). A kulturális intézmények látogatását tekintve megállapítható, hogy a zenét tanulók gyakrabban látogatják, mint a zenét nem tanuló fiatalok (Szűcs, 2018).

3. Kutatás

Kutatásunkban a 7-8. évfolyamos korosztály népzene iránti attitűdjét vizsgáljuk, kitérve a megszerzett alapvető népzenei tudásra vagy annak hiányára. Kvantitatív kutatásunkat saját fejlesztésű kérdőívre alapoztuk. A kérdőívet 108 tanuló töltötte ki Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. A válaszadó tanulók 63%-a megyeszékhelyen lévő, úgynevezett elitiskolába (Polónyi, 2007) - egy református gimnázium és egy gyakorlóiskola -, 37%-a pedig országhatárhoz közeli, falusi intézményekbe, úgynevezett alacsony státusú diákkompozíciójú iskolába (Bacsikai, 2015) jár. Az adatvételezés az iskolatípusok arányait tekintve nem optimális, mivel az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákban egy osztály, az elitiskolákban több osztály is kitölthette évfolyamonként a kérdőívet.

Az adatok felvétele papíralapú kérdőívekkel kezdődött, 62 diák töltötte ki ebben a formában. A kialakult rendhagyó járványügyi helyzetre való tekintettel 46 gyermektől online felületen kaptunk választ a kérdéseinkre. Az adatfeldolgozás során nehézséget jelentett, hogy az előzetes kérésünk ellenére a papíralapon kitöltők nem válaszoltak minden kérdésre. Az online formában megkérdezettek esetében nem találkoztunk ezzel a jelenséggel, valamennyi kérdésre választ adtak a tanulók mivel a kérdőívet szolgáltató platform lehetővé tette a kérdések kötelező megválaszolásának beállítását. A kérdőívben egyaránt szerepeltek nyitott végű és feleletválasztásos kérdések is.

A 37 kérdésből álló kérdőív kérdései tematikailag öt csoportba rendezhetők. A demográfiai adatokra és a családi háttérre fókuszáló kérdéseken kívül a válaszadók kurrikuláris és extrakurrikuláris tevékenységeiről is igyekeztünk képet kapni. A népzenehez való hozzáállás és befogadás attitűdjének felmérését célzó kérdéseink mellett a tanulók népzenei tudását is monitorozni kívántuk. Az alábbi táblázatban láthatók a témakörökhöz rendelt kérdőívben szereplő kérdések sorszámai. A kérdőív 19-es kérdését nem használtuk fel jelen kutatásunkhoz.

Demográfiai adatok	1-4.
Zenei tevékenység	5-8., 10., 12-14., 28.
Családi háttér	9., 11., 25-26.
Attitűd vizsgálata	15-18., 20-21., 24., 27., 29-32.
A tanítás népzenei vonatkozású elemei	22., 23.
Népzenei tudás	33-37.

1. táblázat: Kérdések sorszámai témakörönként

Kutatásunkban arra a kérdésre keressük a választ, hogy a vizsgált populáció milyen iskolai keretek közötti és iskolán kívüli zenei tevékenységet folytat, körükben milyen az ének-zene óra és az énektanár megítélése, vizsgáljuk a népzenei attitűdjüket és népzenei tudásukat. Továbbá milyen különbségek fedezhetők fel a felsorolt kérdések tekintetében a két iskolatípus, az elitiskola és az alacsony státusú diákkompozíciójú iskola tanulói között.

Hipotézisünk szerint a vizsgált populáció körében kedvelt az ének-zene óra és az énektanár is, népzenei tudása megfelel a NAT szerinti elvárásoknak, a tanulók népzenehez és iskolai, iskolán kívüli zenei tevékenységhez való hozzáállása azonban alacsony érdeklődési szintet mutat. Ennek oka lehet a korosztályt jellemző pályaorientáció (Csapó, 2000), amely miatt háttérbe szorul az iskolán kívüli tevékenység (zenetanulás, minőségi szórakozási lehetőségeken való részvétel), illetve a peremhelyzetben lévő alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákba járó diákok

korlátozott zenetanulási alternatívái. Másik feltevésünk, hogy a két iskolatípusban, melybe tartoznak a kutatásunkban résztvevő intézmények, a diákok tudása közel azonos szinten lesz, valamint hogy az elitiskolába járók nagyobb érdeklődést mutatnak a népzene iránt.

3.1 A kutatásban résztvevő iskolák pedagógiai programja

Megvizsgáltuk a kutatásban szereplő négy intézmény pedagógiai programját, azon belül is a zenei tevékenységeket, hogy hiteles képet kaphassunk az iskola felfogásáról, közvetített értékeiről és választható tevékenységi programjairól.¹

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei alacsony státusú diákkompozíciójú iskola kiemelt programja a cigány gyermekek kisebbségi oktatása. A tanulók számos tehetséggondozó foglalkozáson, továbbá néptáncfoglalkozáson is részt vehetnek az iskolában. A szerencsi zeneiskola kihelyezett tagozatot működtet a községben, melynek keretében zongorázni és furulyázni tanulhatnak a gyermekek. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei, falusi általános iskola pedagógiai programjában leírja, hogy ének-zene tárgyból félévente legalább egy szóbeli számonkérést végeznek a pedagógusok. Az integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanuló az idegen nyelvi óra helyett ének-zene órán vehet részt.

Mindkét elitiskola kiemelten fontosnak tartja megismertetni tanulóit a környéken élő nemzetiségek kultúrájával. A diákok énekkar és néptánc szabadidős foglalkozások keretében kamatoztathatják tehetségüket. A nyíregyházi iskola diákjai az Operakaland keretében Budapestre utazhatnak operaelőadásokra, egy művészeti iskola pedig kihelyezett tagozatot működtet az intézményben. Így a tanulók népi furulya, citera és szintetizátor szakkörök közül választhatnak. A miskolci gimnázium diákjai szintén egy kihelyezett művészeti iskola óráin vehetnek részt, játszhatnak az iskolai csengettyűegyüttesben és gitáros egyházi együttesben is. Korábban az intézménynek néptáncegyüttese és népi zenekara is volt, illetve citera-, népifurulya oktatáson vehettek részt az iskola tanulói.

3.2 Családi háttér

A tanulók családi háttérének vizsgálatát azért tartottuk fontosnak, hogy megismerhessük a gyermekeket körülvevő elsődleges közeg értékrendjét, amely befolyással lehet képességeik

¹ A pedagógiai programok online elérhetőségében szerepel az iskolák neve, így az anonimitás érdekében a dolgozat törzsszövegében nem kívánjuk megjelölni a pedagógiai programokban olvasható adatok forrását, csak az irodalomban

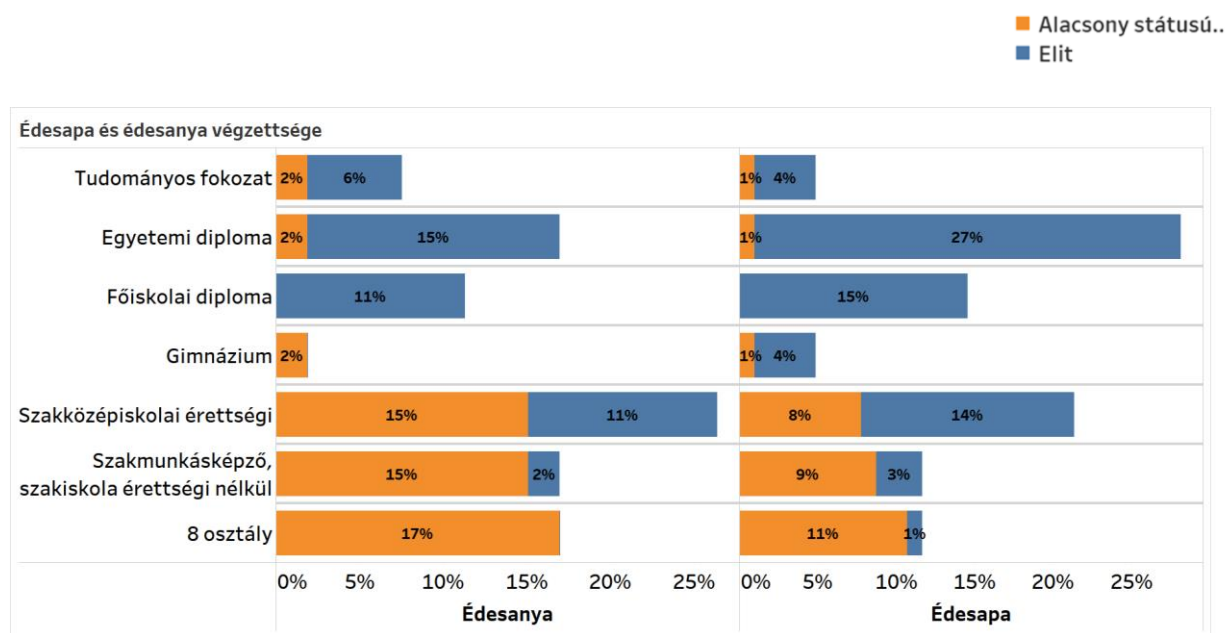
kibontakozására (Janurik, 2009). A szülők iskolai végzettsége hatással lehet a tanulmányi eredményességre (Janurik & Józsa, 2013).

A szülői háttér összefüggésbe hozható a gyermekek művészeti tevékenységekben való részvételével is (Bourdieu & Passeron, 1970; Hunyadi, 2005). A korábban zenei és hangszeres tanulmányokat folytató szülők gyermekei nagyobb valószínűséggel játszanak maguk is hangszeren, járnak zenei órákra (Péter et al., 2020). A szülők közül az anyák magasabb arányban foglalkoztak korábban művészeti tevékenységgel, azon belül is a zenetanulás aránya a legmagasabb, ahogyan az apák esetében is. (Szűcs, 2020).

3.3 Az eredmények értelmezése

3.3.1 Családi háttér

Az olvasott szakirodalommal összhangban (Kiss et al., 2020) kutatásunk is tükrözi azt a társadalmi mintázatot, hogy a kisebb településeken a szülők alacsonyabb szintű iskolázottsággal, míg a nagyobb településeken, megyeszékhelyeken magasabb végzettséggel rendelkeznek.

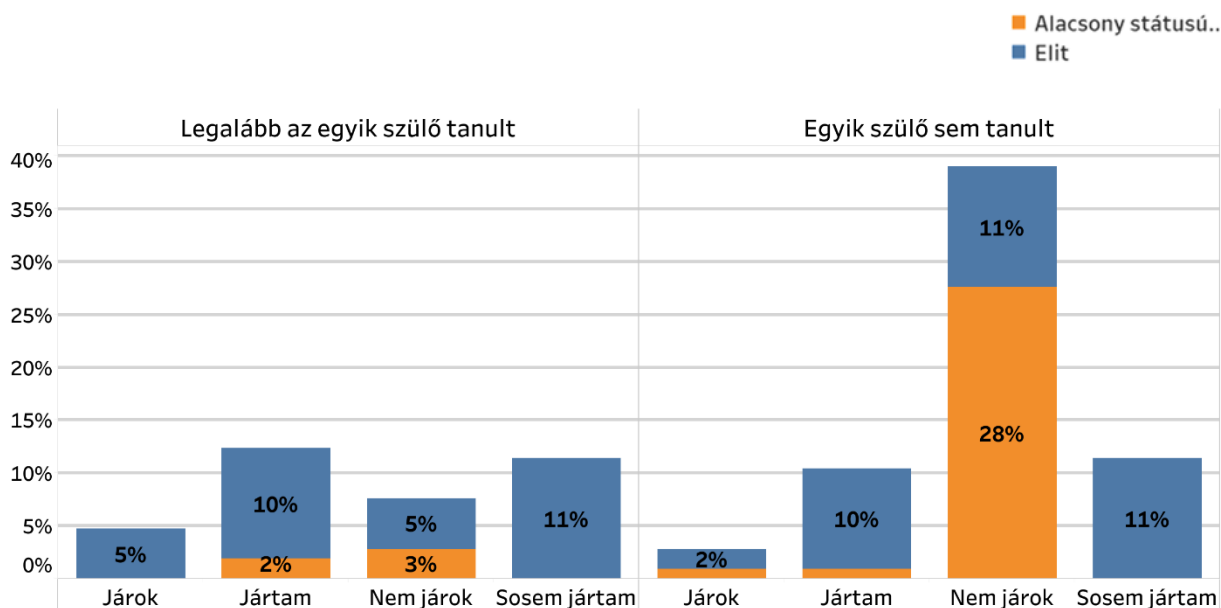
1. ábra: Szülők végzettsége

Az elitiskolába járók édesanyjai közül 6% tudományos fokozattal, 15% egyetemi diplomával, 11% főiskolai diplomával, ugyanilyen arány szakközépiskolai érettségivel rendelkezik. Az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákban tanulók édesanyjai 15%-ának szakközépiskolai végzettsége van, további 15% érettségit nem adó szakmunkásképzőt végzett. Körükben 17%-os arányban az általános iskola 8. osztály a legmagasabb iskolai végzettség. 2-2% szerzett

tudományos fokozatot, egyetemi diplomát, gimnáziumi érettségit és szintén 2% nem végezte el a 8 osztályt.

Az elitiskolákba járó diákok szülei közül az egyetemet végzettek felülreprezentáltak. Az édesapák közül 27% rendelkezik egyetemi diplomával. Ezt az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolák kitöltői közül egy gyermek jelölte csak meg az édesapja végzettségére vonatkozóan, esetükben a 8 osztályos végzettség dominál 11%-os aránnyal, további 9% szakmunkásképzőt végzett érettségi nélkül, 8% szakközépiskolai érettségit szerzett. Az elitiskolások édesapjai közül 15% főiskolai diplomával, 14% szakközépiskolai érettségivel, 4-4% gimnáziumi érettségivel és tudományos fokozattal rendelkezik. A diagramon csak a jelentősebb százalékkal rendelkező iskolatípusokat tüntettük fel (1. ábra).

A felhasznált irodalommal összhangban a szülők hangszeres ismereteit vizsgálva kimutathatjuk az összefüggést, miszerint amely családokban a szülők tanultak zenét, ott a gyerekek is nagyobb arányban járnak vagy jártak zeneiskolába (2. ábra). Az elitiskolákba járó gyerekek szülei nagyobb arányban tanultak zenét.

2. ábra: Szülők és gyermekeik zenetanulása

A vizsgált alacsony státusú diákkompozíciójú iskolában nem volt olyan válaszadó, akinek mindkét szülője tanult volna zenét, 1 főnek az édesapja, 4 főnek az édesanyja tanult zenét. Mindkét iskolatípusban az édesanyák tanultak nagyobb arányban zenét.

Az elitiskolákba járók 42%-nak van hangszerre, míg a másik iskolatípus esetében ez az arány csak 8%. Összességében a tanulók felének, 50%-ának van otthon hangszerre.

A válaszadók 18%-a szokott otthon énekelni ünnepek alkalmával, melyből 16% elitiskolába jár. Ez összefügghet az egyházi iskolák értékrendjével, hagyományaival, hiszen ott jelentősebb szerepet tölt be a zene. Közel azonos arányban a két iskolatípus diákjainak 38%-a hétköznap is szokott énekelni, és közel a megkérdezettek fele, 44%-a nem szokott otthon énekelni, ebből 31% elitiskola diákja.

A családi háttér ismerete után felmértük a kérdezett diákok kurrikuláris és extrakurrikuláris tevékenységét.

3.3.2 Zenei tevékenységek

A vizsgált intézmények közül három kínál tanórán kívüli zenei foglalkozásokat. A vizsgált két elitiskolában és az egyik alacsony státusú diákkompozíciójú iskolában vehetnek részt a tanulók az énekkar tevékenységében. Az egyik elitiskola tanulói mind azt jelölték meg, van az iskolájukban énekkar, a másik elitiskola diákjai közül 8%-nak tudomása van róla, hogy van énekkar az iskolájukban, egy tanuló tagja is az énekkarnak. 18% úgy tudja, jelenleg nincs az iskolájukban énekkar, ebből 7% elitiskola tanulója, azonos százalék pedig úgy véli, nem is volt korábban sem énekkar az iskolájában, ők szintén ezen iskolatípus tanulói. Összességében a 106 válaszadó közül csak 10 fő (9%) tagja az iskolai énekkarnak, ebből 3 fő alacsony státusú diákkompozíciójú iskolában, 7 fő elitiskolában tanul.

Az iskolán kívüli elfoglaltságoknak nagyon fontos szerepük van a tanulók énképének kialakulásában (Páskuné, 2014). Az extrakurrikuláris tevékenységre vonatkoztak az alábbi kérdések a diákok részére: járnak-e zeneiskolába, illetve korábban jártak-e, milyen hangszer tanultak ott, miért hagyták abba a tanulmányaikat, továbbá járnak-e magántanárhoz zenét tanulni.

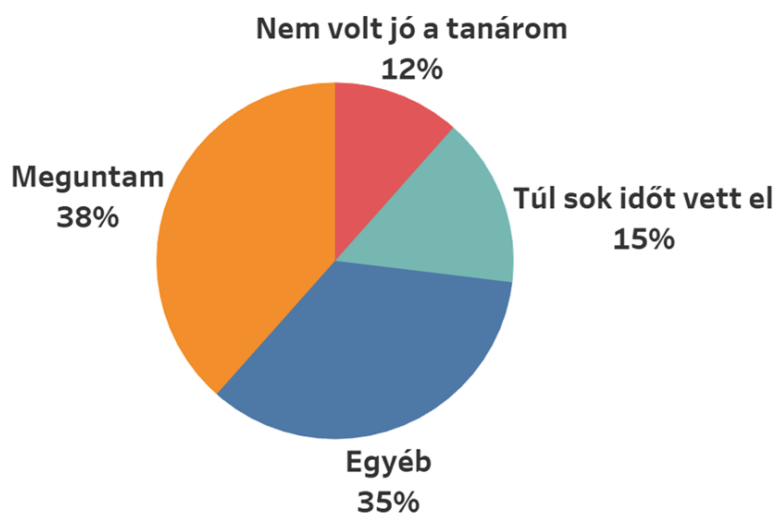
Az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolák megkérdezett diákjai közül csupán egy fő jár zeneiskolába, három fő pedig korábban járt. A térségben több alapfokú zenei intézmény közül választhatnak a tanulók az Oktatási Hivatal adatai szerint, ám a kutatásban résztvevő két falusi iskola az országhatárhoz közel fekszik, ez a peremhelyzet pedig megnehezítheti az iskolán kívüli művészeti tevékenységek folytatását.

Az elitiskolákban 7 fő jár és 21 fő járt zeneiskolába. A hangszer tanulók közül 12-12 fő tanul/tanult zongorát, illetve furulyát, 6 fő gitározni és egy fő basszusgitározni, továbbá 2 fő szintetizátorozni tanult. 8 fő két hangszeren is tanult, itt is a zongora, majd a furulya képviselteti magát a legnagyobb arányban. 1-1 fő tanult citerázni, dobolni, csengettyűzni, fuvolázni, szaxofonozni, illetve klarinétozni. Látható, a klasszikus hangszer tanulása nagyobb

népszerűségnek örvend, mint egy népi hangszer tanulása. Az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákban tanulók dobolni, zongorázni, furulyázni és szaxofonozni, illetve zongorázni és citerázni tanulnak.

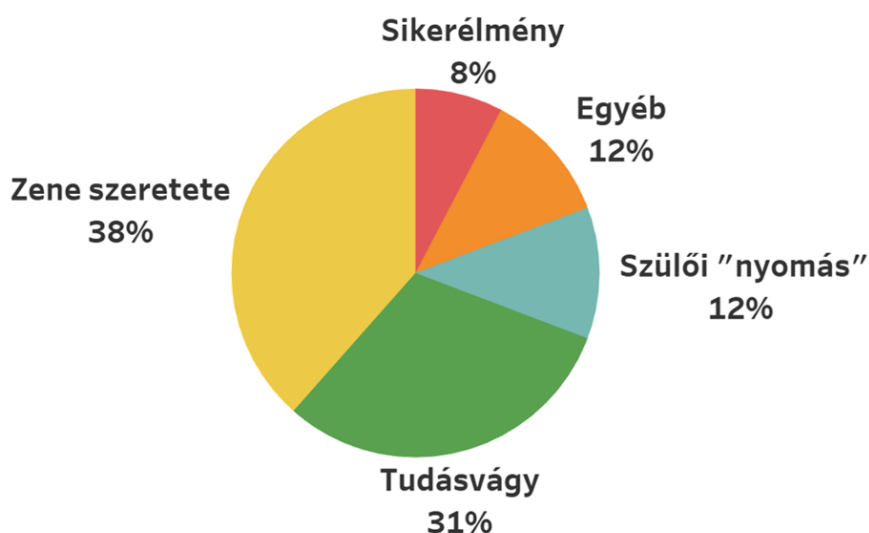
Magántanárhoz csupán öt fő jár zenetanulás céljából, 3 fő elitiskola, 2 fő hátrányos helyzetű iskola diákja.

A zenei tanulmányok befejezésére vonatkozóan különböző alternatívák közül választhattak a diákok: (1) Meguntam, (2) Nem volt jó a tanára, (3) Kínosnak érezte a zenetanulást, (4) Túl nagy költség volt, (5) Túl sok időt vett el, illetve (6) Egyéb okok. A válaszadók 38%-a meguntam a zenetanulást, 35% egyéb okokra hivatkozott, 15%-nak túl sok idejét vette el, míg 12% nem volt megelégedve a tanárával.

3. ábra: A zenei tanulmányok befejezésének okai

A hangszer tanulók motivációjának felmérésére nyitott kérdést alkalmaztunk. A válaszokat tartalmi azonosság mentén értelmeztük. A válaszadók 38%-ának motivációja a zene szeretete volt, 31%-ának pedig a tudásvágy. 12% szülői nyomásra tanult hangszer, 8% pedig a sikerélmény miatt. További 12% írt egyéb opciót, többek között, hogy semmi sem motiválta; egy sorozat, illetve a hangszer tanulás elérhetősége motiválta. Az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákban tanuló mindkét diák, aki válaszolt a kérdésre, a zene szeretetét emelte ki.

4. ábra: A zenetanulás motivációja

A zenei versenyeken való részvétel sikerélményt adhat, és elégedettséggel tölthet el, így feltettük a kérdést, miszerint részt vettek-e már ilyen típusú versenyen. A megkérdezettek 84%-a nem vett még részt zenei versenyen, 9% népdaléneklési versenyen, 3% kórusversenyen, 2% komolyzenei versenyen mérettette meg magát, továbbá 1-1 fő népi hangszeres versenyen, illetve komolyzenei és kórusversenyen is megmutatta tudását. Az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákban az arány még kirívóbb: egy fő kivételével, aki komolyzenei versenyen vett részt, senki sem vett még részt zenei versenyen.

Az elitiskola kategóriájában kutatásunkban egy állami iskola és egyházi iskola 7. és 8. osztálya működött közre. A vizsgált egyházi iskola ének-zenei tevékenységére vonatkozó pozitív eredmények (énekkarban való részvétel, koncertlátogatás) összhangban állnak Váradi és Dragony kutatásának eredményeivel (Váradi & Dragony, 2018).

3.3.3 Népzenei attitűd

Kutatásunk egyik fő irányvonalát a diákok ének-zene órával és a népzenevel kapcsolatos attitűdjének vizsgálata jelenti. A kérdőívet kitöltő diákok válaszaiból kiderül az iskolai ének-zene óra iránti szimpátia, ugyanis a válaszadók 79%-a szereti az énekorát, ez a jelentős többség mind az elit, mind az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolák esetében igaz.

A tanár személyisége nagymértékben befolyásolhatja az órájáról alkotott képet, szerepmoddellé válhat (Berta & Török, 2015), tehát megkérdeztük a diákokat, hogy szeretik-e az énektanárukat. Itt még nagyobb arányban kaptunk igen választ, a megkérdezettek 88%-a szereti tanárát, e kimagasló arány szintén igaz mindkét iskolatípusra.

A diákok ezután két nyílt végű kérdésre feleltek: mit szeretnek legjobban és mit legkevésbé az ének-zene órán? A válaszokból kiderül, hogy a diákok 37%-a az éneklést szereti a legjobban, 11% az új tudás megszerzését („Jó dalokat tanulunk, amik érdekelnek”), a zenehallgatást és a hangulatot („Mikor az egész osztály énekel”) emelte ki. 7% a vetítést („Mikor zenei operát nézünk”), 4% a kikapcsolódást („Itt pihentethetem az agyamat; Ez egy nyugodtabb óra, nem feszülök annyira”) kedveli az énekórán. 3% a szolfézs-zeneelméleti ismereteket, a népzene és a tanárt írta. Továbbá 1-1 fő írta, hogy a komolyzenét, magát a zenét szereti a legjobban az énekórán, illetve volt, aki azt írta, mindent szeret. Összefoglalóan a táblázatban lehet megtekinteni az adatokat. (5. ábra) Az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákban a diákok jóval magasabb arányban jelölték meg az éneklést mint legfőbb örömforrást, a kérdésre választ adó 26 főből 20-an. Az elitiskolába járók körében jobban megoszlanak a kedvelés forrásai, de közülük is a legtöbben az éneklést szeretik a legjobban az ének-zene órán. A válaszokból látható, az énekóra betölti az élményszerző funkcióját, hasonlóan Dohány Gabriella 2014-es felméréséhez. (Dohány, 2014)

Éneklés	37%
Új tudás megszerzése	11%
Zenehallgatás	11%
Hangulat	11%
Vetítés	7%
Kikapcsolódás	4%
Szolfézs-zeneelmélet	3%
Népzene	3%
Tanár	3%
Komolyzene	1%
Zene	1%
Mindent	1%

2. táblázat: Az ének-zene óra kedvelt elemei

Arra a kérdésre, hogy mit szeretnek legkevésbé az ének-zene órán, hasonlóan részletes válaszokat kaptunk. A diákok 30%-a a szolfézs-zeneelméleti területet (kottázás, népdalelemzés, szolmizálás) kedveli a legkevésbé az énekórán. A diákok 19%-a számára az osztály nem megfelelő magatartása, rendetlenkedése, hangoskodása („Mikor valaki elbohóckodja az éneket; Túl sok fegyelmezésre van szükség”) csökkenti az ének-zene óra élvezeti értékét. Az ének-zene óra során 13% a felelést („Az önálló éneklést”), 6% az éneklést („Nem tudok énekelni és mégis

kell énekelnem”) nem kedveli. 3-3 fő a dolgozatot („Hogy ugyanúgy dolgozatokat írunk”), a zenetörténetet („Ismert személyek életét tanuljuk”) és a tanóra időtartalmát („Azt, hogy van és így egy órával tovább kell húzni a napot”) nem tartja az énekóra pozitív hozadékának. 2 fő azt nem szereti, amikor csendben kell lenni, további 1-1 fő pedig a zenehallgatás hangerejét, az egyházi énekeket, a nagyon régi zenéket, azt, hogy figyelni kell, illetve sokat beszél a tanár, és van, aki kifejezetten unalmasnak tartja az órát. Érkeztek pozitív válaszok: 7 fő válaszolta, hogy az énekóra valamennyi elemét szereti. Az iskolatípusok tekintetében az elitiskolák diákjai 18- 18% (14-14 fő) arányában nem szeretik a szolfézs-zeneelmélet részt és az osztály magatartását, az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákban szintén a szolfézs-zeneelméletet nem kedvelik, viszont a második legtöbbet írt válasz az volt, hogy nincs olyan, amit ne szeretnének az énekórában. A táblázatban összefoglalóan mutatjuk az ének-óra kevésbé kedvelt elemeit. (3. táblázat)

Szolfézs-zeneelmélet	30%
Az osztály nem megfelelő magaviselete	19%
Számonkérés	16%
Nincs olyan, amit ne szeretne	9%
Időtartam	4%
Zenetörténet	4%
Amikor csendben kell lenni	3%
Egyéb	10%

3. táblázat: Az ének-zene óra nem kedvelt elemei

A diákoknak meg kellett jelölniük, melyik területet szeretik a legjobban az ének-zene órán: a népzenei (népdalok tanulása) vagy a komolyzenei (klasszikus dalok tanulása) területet? A diákok döntő többsége, 62%-a a népzenei területet választotta. Iskolatípusok tekintetében eltérő eredményt kapunk. Az elitiskolába járók 47%-a választotta a népzenei területet, az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolák tanulói 19%-ban a komolyzenei területet szeretik jobban. Ugyanilyen arányban szeretik a komolyzenei területet az elitiskolák diákjai, ám míg ott a népzenei terület lett egyértelműen a kedveltebb rész, az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákban a komolyzenei terület a népszerűbb a diákok körében.

Az énekórán tanult népdalokat a válaszadók 61%-a szereti, ezt a választ az elitiskolába járók 48%-a jelölte meg, míg az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákban a többség, 22% nem kedveli az ének-zene órán tanult népdalokat.

A megkérdezettek 83%-a nem hallgat otthon népzene, ez a nagyarányú nemleges válasz mindkét iskolatípusra jellemző.

A népzene, néptánc, néphagyomány a táncban jelenik meg a legkomplexebb módon. A táncba járás meghatározhatja a fiatalok értékvilágát, jelentős az értékteremtő és kultúramegőrző ereje (Öböli, 2012). A megkérdezettek 61% -a még sosem volt táncban, 33% volt már táncban, de nem szokott járni. A tanulók 2%-a nyilatkozott arról, hogy évente maximum egyszer, 4% pedig fél évente többször is szokott menni. A hátrányos helyzetű térségek iskoláiban 74% nem volt még táncban, a többi válaszadó pedig volt már, de nem szokott járni. A megkérdezettek közül senki nem jár rendszeresen táncba.

Népzenei koncertek látogatása nem jellemző, a megkérdezettek 92%-a nem látogat el ilyen kulturális rendezvényekre. E válasz kimagasló aránya mindkét iskolatípusra jellemző. A hátrányos helyzetű térségek iskoláiban mindössze 2 fő mondta, hogy szokott népzenei koncertre menni.

A népzene iránti érdeklődés egyik mutatójának tekintjük a kedvenc népdalok meglétét vagy hiányát. A megkérdezettek közül 75% számára nincs különleges népdal, az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákból pedig minden kérdőívet kitöltő tanuló azt felelte, hogy nincs kedvenc népdala. A kérdésre feleletet adó 25% körében az alábbi népdalok számítanak favoritnak: Érik a szőlő, Által mennék én a Tiszán, Megrakják a tüzet, Tavasz szél vizet áraszt. A felsorolt népdalokon kívül a következő népdalrepertoár bontakozott ki: Hej, két tyúkom tavalyi; A Vidróczi híres nyája; Béreslegény; Szegény legény vagyok én; Szélről legeljtek; Süss fel nap; Házasodik a tücsök; Esik az eső, ázik a heveder; Én az éjjel álmomban; Én az éjjel nem aludtam egy órát; Hej, tulipán, tulipán; Madárka, madárka. A közoktatásban használt műzenei dalok közül Schubert Pisztráng című dala került említésre. Emiatt is érdemes megvizsgálnunk a későbbiekben elemzett népzene- műzene közötti különbséget a diákok szerint.

A kortárs kapcsolatok erős véleményformáló hatása miatt (Berta & Török, 2015; Pusztai, 2009) a néphagyományokról való elképzelést két síkon vizsgáltuk: egyrészt az egyén, másrészt a barátok érdeklődése tekintetében. A tanulók 69%-a értékesnek tartja, 24% egyáltalán nem

érdeklődik iránta, nincs különösebb véleménye róla, további 7% divatjamúltnak tekinti. Az arányok mindkét iskolatípusban hasonlóak az összesített arányokhoz.

A barátok véleménye már nem mutat ilyen vegyes képet, egy fő híján fele-fele arányban jelölték meg azt a választ, hogy a barátaik értékesnek tartják a néphagyományt és azt, hogy nem tartják annak. Iskolatípusok szerint bontva azonban látszik, hogy az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolák diákjai körében 57% gondolja úgy, hogy a barátaik szerint értékes, míg az elitiskolába járóknál ez az arány csak 46%.

Figyelmet fordítottunk az ének-zene tanárok hangszeres kompetenciáira is, melynek fő eleme a hangszeres kíséret biztosítása a közös éneklés mellett, akár népi, akár klasszikus hangszeren. Interjúkat készítettünk a tanárokkal, illetve megkérdeztük a diákokat, szokta-e hangszerrel kísérni a tanult népdalokat az ének-zene tanáruk. A pedagógusok saját bevallásuk alapján kivétel nélkül játszanak valamilyen hangszeren és alkalmazzák hangszeres tudásukat, illetve az osztály többségének véleménye szerint is kísérik az osztály énekét valamilyen hangszeren. A diákok 77%-a jelölte meg, hogy az énektanár zongorán kíséri a dalokat, 13% válaszolta, hogy valamilyen népi hangszeren kíséri a tanár, és egy fő írta, hogy zongorán és népi hangszeren is kíséri a tanár az osztály énekét. Az elitiskolákból 2 fő, az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákból 8 fő jelölte meg azt a választ, hogy nem kíséri semmilyen hangszeren az éneket a tanár. A hangszeres énekkíséret élménye döntő többségében jelen van az ének-zene órán.

Az eredeti népzenei felvételek hallgatása ének-zene órán közelebb hozhatja a népzene a tanulókhöz. A kitöltők 78%-a véli úgy, hogy énekórán szoktak népzenei felvételeket hallgatni, ez az elitiskolába járók 97%-a és az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolák tanulóinak 47%-a.

3.3.4 Népzenei tudás

A dolgozat utolsó fejezetében megvizsgáltuk a kérdőívet kitöltő tanulók elvárt népzenei tudásának meglétét vagy hiányát. Az erre vonatkozó nyílt végű kérdések közül elsőként azt kellett megválaszolniuk, hogy milyen népi hangszereket ismernek. A felsorolt hangszerek 81%-a népi hangszer, 19%-a pedig nem népi hangszer. A nem népi hangszerek közül legtöbben az ütőhangszereket, a csellót, a gitárt, különböző fúvós klasszikus hangszereket és billentyűs hangszereket- az orgonát és a zongorát- jelölték meg. A zongora népi hangszerként való megjelölésének oka lehet, hogy a vizsgált iskolák négy énektanára közül három szokta a népdalokat zongorával kísérni. Örömeinkre szolgált látni, hogy a diákok közül 5 fő kivételével

mindenki tudott válaszolni a kérdésre és több népi hangszert is felsoroltak személyenként. A különböző népi hangszerek említési gyakorisága az alábbi táblázatban látható (4. táblázat).

Felsorolt népi hangszerek	Fő	Felsorolt népi hangszerek	Fő
citera	82	tárogató	8
furulya	72	kanna	4
hegedű	44	ütőgardon	2
duda	37	tambura	2
cimbalom	23	csengő	2
köcsögduda	23	kanál	1
síp	15	kereplő	1
nagybőgő	15	doromb	1
brácsa	11	koboz	1
harmonika	9	kolomp	1
tekerőlant	9	tilinkó	1
klarinét	8		

4. táblázat: Felsorolt népi hangszerek

A népzenei ismeretek követelményei közé tartoznak a különböző stílusú népdalok jellemzői. Kíváncsiak voltunk ezekre, a népdalstílusokra példákat is fel kellett sorolniuk. A válaszadók 55%-a tudta a régi stílusú népdalok, 60%-uk az új stílusú népdalok jellemzőit. A népdalstílusok pontos jellemzőit csak az elitiskolák diákjai tudták. Közülük 21%-a nem tudta a választ a régi stílusú népdalok, 33% az új stílusú népdalok tekintetében, 9%-uk általános népdaljellemzést írt a régi stílusú népdalokra. A kitöltők 6%-a a régi stílusú népdalokra, 9%-a az új stílusú népdalokra tudott dallampéldát írni, szintén mind elitiskola diákjai. Kevésbé jártasak ezekben az ismeretekben az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolák tanulói, akik közül 6% adott nem megfelelő választ a régi stílusú népdalok jellemzőire, ugyanennyien általános népdaljellemzést írtak, az új stílusú népdalok jellemzőire 7% adott rossz választ, a többi tanuló nem adott választ ezekre a kérdésekre.

A magyar népzene kutatás ismerete az általános műveltség részét képezi. Érdeklődésünk a tanulók ezen ismereteire is kiterjedt. Mindkét iskolatípus esetében a legtöbben Kodály Zoltán (46%) és Bartók Béla (38%) népzene kutatói munkásságáról hallottak, de többen írták Ádám Jenőt és Balla Pétert is, illetve az elitiskolák diákjai feltüntettek további népzene kutatókat is.

Azt tapasztaltuk, hogy a válaszadók nincsenek tisztában a népzene kutatók kategóriájával, illetve a népzene kutató és a zeneszerző közötti különbséggel. A válaszadók 5%-a felsorolt klasszikus zeneszerzőket és írókat is a népzene kutatók helyett, mint Haydn, Mozart, Beethoven, Liszt Ferenc, Krúdy Gyula.

Népzene kutatóként megjelölt személyek	Megjelölések száma
Kodály Zoltán	70
Bartók Béla	58
További népzene kutatók	16
Klasszikus zeneszerzők, író	8

5. táblázat: Felsorolt népzene kutatók

Nyílt végű kérdések révén szerettünk volna képet kapni arról is, különbséget tudnak-e tenni a népdal és a műdal között a tanulók, válaszaikat kategorizáltuk. A diákok 84%-a meg tudta fogalmazni a különbséget, miszerint előbbinek nincs szerzője, szájról-szájra terjed, több változata is lehet, utóbbi pedig egy szerző konkrét műve. A megkérdezettek 4%-a fordítva gondolta a választ, 8% nem releváns választ adott, a többiek nem tudták a választ. Mindkét iskolatípusban többségében tudták a különbséget.

4. Összegzés

Kutatásunkban két iskolatípus, az alacsony státusú diákkompozíciójú iskola és az elitiskola 7-8. osztályos tanulóinak népzenei attitűdjét és tudását hasonlítottuk össze.

A családi háttérrel vizsgálva szembe tűnő a különbség a tanulók szüleinek végzettsége között a két iskolatípusban. Kutatásunk mintája nem tekinthető reprezentatívnak, azonban a vizsgált szakirodalommal összhangban jelen kutatás is igazolta, hogy az elitiskolába járó gyermekek szülei magasabb végzettségűek, mint az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákba járó társaiké, illetve szüleik nagyobb arányban tanultak korábban zenét. Az elitiskolába járók körében népszerűbb a zenetanulás mind zeneiskolai, mind magántanári keretek között. A tanult hangszerek között a klasszikus hangszerek dominálnak, a zenei versenyek típusai közül azonban a legtöbben népdaléneklési versenyen vettek részt.

Az ének-zene órán többségében a népzenei területet preferálják inkább, a vizsgált populáció negyedének kedvenc népdala is van, az énekóra legkedveltebb része pedig túlnyomó részben az éneklés. Az ének-zene órán kívül már csak a diákok kis hányada vesz részt népzenei

tevékenységeken, jelen kérdéskörben táncban és népzenei koncerteken. Az eredményeket látva egyértelműen levonhatjuk a következtetést, miszerint a népzene ma már csak az iskolai keretek között jut el a diákokhoz. A közoktatás kultúrákövetítő szerepének megerősítése fontos, mert hozzájárul a világot értelmezni tudó társadalom neveléséhez, amelyben „az intézmény identitásképző funkciója tagadhatatlan.” (Dancs, 2016, p. 17.)

Kutatásunk igazolta a hipotézisünket, miszerint az elitiskolába járó diákok nagyobb mértékben mutatnak érdeklődést a népzene és a zenetanulás iránt, mint az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolák tanulói, ennek oka lehet a családi háttér, a zenetanulás és népzenei koncerteken, táncban való részvétel elérhetősége. A megkérdezettek több mint fele értékesnek tartja a néphagyományt, míg közülük 19% véleménye szerint a barátai nem tartják értékesnek.

Hipotézisünk beigazolódott, a kérdőívet kitöltő tanulók népzenei tudása megfelel a NAT-ban foglaltaknak, nagy százalékban fel tudták sorolni a legismertebb népi hangszereket, népzene kutatókat, ismerték a régi és új stílusú népdalok jellemzőit és a népdal és műdal közötti különbséget. Ezen pozitív eredményekhez nagyobb arányban járultak hozzá az elitiskola tanulói, akik arányaiban több népi hangszert és népzene kutatót soroltak fel, illetve a régi és új stílusú népdalok jellemzőit is csak az elitiskolák diákjai tudták pontosan. Ez is alátámasztja azt a felvetést, miszerint a kisebb településeken iskolába járók rosszabbul teljesítenek, mint a magasabb településtípusokban tanuló társaik (Monitor, 1995 idézi Lannert, 2004). A művészeti tárgyak oktatása az általános iskolákban elősegítheti a társadalmi mobilitást és a közösséghez tartozást, gátolhatja az iskolai lemorzsolódást, továbbá növelheti a tanulók rezilienciaképességét (L. Ritók, 2008).

Kutatásunk további iránya más régiók iskoláinak bevonása. Eredményeinktől azt várjuk, hogy objektív képet kapjunk az ének-zene tárgy jelen helyzetéről, esetleges következtetéseink új gondolatokat ébresszenek a népzene élménypedagógiai megközelítésére a tanárképzés területén is.

Irodalom

- Bacsikai, K. (2015). *Iskolák a társadalom peremén. Alacsony státusú diákokat tanító eredményes tanárok*. Belvedere Meridionale.
- Balassa, I., & Ortutay, Gy. (1982). Zene a paraszti társadalom életében. In *Magyar Néprajz VI.* (pp. 177-181). Corvina Kiadó.
- Berta, J., & Török, B. (2015). A szocializáció változó koncepciói. In Nikitscher, P. (Ed.), *Az iskola szocializációs szerepe és lehetőségei* (pp. 9-19). Oktatókutató és Fejlesztő Intézet
- Bíró, I., Hörich, B., & Szalai, T. (2020). Általános iskolai tanulók kulturális fogyasztása a társadalmi státusz függvényében. In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről* (pp. 91-109). Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet.
- Bourdieu, P. (1999). Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In Angelusz, R. (Ed.), *A társadalmi rétegződés komponensei.* (pp. 156-178). Új Mandátum.
- Csapó, B. (2000). A tantárgyakkal kapcsolatos attitűdök összefüggései. *Magyar Pedagógia*, 100 (3), 343-366.
- Dancs, K. (2016). Kultúra- iskola- nemzeti azonosságtudat. A nemzeti identitás értelmezése és vizsgálatának lehetőségei általános iskolások körében. *Magyar Pedagógia*, 116 (4), 403-425.
- Dohány, G. (2014). Háttérváltozók és a zenei műveltség összefüggéseinek vizsgálata középiskolások körében. *Magyar Pedagógia*, 114 (2), 91-114.
- Héjja, B., & Lehotka, I., Dragony, G. (2020). Klasszikus kulturális szokások és attitűdök. In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről* (pp. 71-90). Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet.
- Homor, I. (2009). Tanulmány a zeneiskolák helyzetéről a rendszerváltozástól napjainkig. In Szilágyi, Zs. (Ed.), *Zeneoktatásunk* (pp. 9-56). Polifónia.
- Hunyadi, Zs. (2005). *Kulturálódási és szabadidő eltöltési szokások, életmód csoportok*. Magyar Művelődési Intézet.

Janurik, M. (2009). Hogyan viszonyulnak az általános és középiskolás tanulók a klasszikus zenéhez? *Új Pedagógiai Szemle*, 2009 (7), 47-64.

Janurik, M., & Pethő, V. (2009). Flow élmény az énekórán: A többségi és a Waldorf- iskolák összehasonlító elemzése. *Magyar Pedagógia*, 109 (3), 193- 226.

Janurik, M. & Józsa, K. (2013). A zenei képességek fejlődése 4 és 8 éves kor között. *Magyar pedagógia*, 113 (2), 75-99.

Kiss, J., Bartalis, I., & Borsos, B. (2020). A tanulók extrakurrikuláris művészeti tevékenységei a háttérváltozók tükrében. In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről* (pp. 55-70). Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet.

Lannert, J. (2004). *Pályaválasztási aspirációk. A 13 és 17 évesek továbbtanulási aspirációi mögött munkáló tényezők három kistérségben*. Hivatalos dokumentum. Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem.

L. Ritók, N. (2008). Művészeti nevelés és hátrányos helyzet. *Tanít-tani*, 1 (44), 28-33.

Marginson, S. & Considine, M. (2000). *The Enterprise University: Power, governance and reinvention in Australia*. Cambridge University Press.

Orosz, S. (1992). Tantárgyi attitűd és tanulási habitus. *Iskolakultúra*, 2 (23-24), 38-45.

Ömböli, É. (2012). „Ez a legény úgy járja, feltesszük a Youtube-ra!” Táncházbba járó fiatalok értékvilága. *Belvedere*, 24 (1), 138-147.

Passeron, J-C., & Bourdieu, P. (1970). *La reproduction. Eléments pour une théorie du system d'enseignement*. Les Edition des Minuit

Páskuné Kiss, J. (2014). *Tanórán kívüli iskolai és iskolán kívüli programok a tehetség gondozásban*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.

Péter, Cs., Radócz, J., & Mike, Á. (2020). A szülők művészeti múltja és jelene. In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről* (pp. 117-133). Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet.

Polónyi, I. (2007). Tömegesedés és elitoktatás. *Iskolakultúra* 17 (2), 30-39.

- Pusztai, G. (2009). *A társadalmi tőke és az iskolai pályafutás*. Új Mandátum Kiadó.
- Szűcs, T. (2018). *Az alapfokú művészeti iskolák működése és társadalmi környezete*. Hivatalos dokumentum. Debreceni Egyetem
- Szűcs, T. (2020). A kulturális tőke szerepe a művészeti nevelésben (háttérváltozók elemzése). In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről* (pp. 111-115). Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet.
- Szűcs, T., & Péter, Cs. (2020). A szülők hatása gyermekük művészeti tevékenységeire. In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről* (pp. 135-154). Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet.
- Takács, V. (2001). Tantárgyi attitűdök struktúrája. *Magyar Pedagógia*, 101 (3), 301-318.
- Váradi, J., & Dragony, G. (2018). Az egyházi iskolák szerepe a zenei nevelésben. *Iskolakultúra*, 28 (12), 3-16.
- Váradi, J., & Kiss, J. (2020). A művészeti nevelés kurrikuláris lehetőségei. In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről* (pp. 19-35). Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet.

Internetes források

Csarodai Herman Ottó Általános Iskola honlapja: <http://csarodaiskola.atw.hu>. Utolsó megtekintés: 2020. 10. 20.

Lévay József Református Gimnázium és Diákotthon Pedagógiai Program: http://www.levay.tirek.hu/data/documents/1/2020/9/10/2391/Pedag%C3%B3giai%20Program%202020_legitim.pdf. Utolsó megtekintés: 2020. 10. 20.

NAT 2020:
https://www.oktatas.hu/koznevels/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_1_4_evf/ és https://www.oktatas.hu/koznevels/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_5_8 . Utolsó megtekintés: 2020. 09. 14.

Nyíregyházi Egyetem Eötvös József Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium honlapja:
<https://eotvos.nye.hu/kozzeteteli-lista/pedagogiai-program>. Utolsó megtekintés: 2020. 10. 20.

Óbudai Népzenei Iskola honlapja: <http://www.nepzeneiskola.hu/bemutakozas.htm>. Utolsó megtekintés: 2020. 10. 20.

Prügy honlapja: <https://www.prugy.hu/iskola.php>. Utolsó megtekintés: 2020. 10. 20.

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Kérdések sorszámai témakörönként.....	7
2. táblázat: Az ének-zene óra kedvelt elemei.....	14
3. táblázat: Az ének-zene óra nem kedvelt elemei.....	15
4. táblázat: Felsorolt népi hangszerek.....	18
5. táblázat: Felsorolt népzene kutatók.....	19

Ábrajegyzék

1. ábra: Szülők végzettsége.....	9
2. ábra: Szülők és gyermekeik zenetanulása.....	10
3. ábra: A zenei tanulmányok befejezésének okai.....	12
4. ábra: A zenetanulás motivációja.....	13

Melléklet

Kérdőív az ének-zene óra és a népzene iránti érdeklődés felmérésére

1. Nemed

1. Férfi

2. Nő

2. Születési év

--	--	--	--

Osztályod:

3. Mi az állandó lakóhelyed településtípusa?

1. Főváros

2. Megyeszékhely

3. Egyéb város

4. Falu, Község

5. Tanya

4. Mi a szüleid legmagasabb iskolai végzettsége? Karikázd be!

Édesapád/nevelőapád	Édesanyád/nevelőanyád
1. 8 osztály alatti	1. 8 osztály alatti
2. 8 osztály	2. 8 osztály
3. szakmunkásképző, szakiskola érettségi nélkül	3. szakmunkásképző, szakiskola érettségi nélkül
4. gimnázium	4. gimnázium
5. szakközépiskolai érettségi	5. szakközépiskolai érettségi
6. technikum	6. technikum
7. főiskolai diploma	7. főiskolai diploma
8. egyetemi diploma	8. egyetemi diploma
9. tudományos fokozat	9. tudományos fokozat

1. Jársz- e vagy korábban jártál-e zeneiskolába?

1. Igen, járok

2. Igen, jártam

3. Nem járok

2. Ha igen, milyen hangszeret tanultál?

3. Ha csak korábban jártál zeneiskolába, miért hagytad abba a zenei tanulmányaidat?

1. Meguntam

2. Nem volt jó a tanárom

3. Kínosnak éreztem a zenetanulást

4. Túl nagy költség volt

5. Túl sok időt vett el

6. Egyéb:

4. Jársz-e magántanárhoz zenét tanulni?

1. Igen

2. Nem

5. A szüleid tanultak-e zenét, tudnak valamilyen hangszeren játszani?

1. Igen, apukám tanult

2. Igen, anyukám tanult

3. Egyikük sem tanult

6. Ha tanulsz/tanultál zenét, mi motivál(t)?

7. Van-e otthon nektek hangszer?

1. Igen

2. Nem

8. Hány énekórád van egy héten?

1. Egy

2. Kettő

9. Van az iskolában énekkar?

1. Nincs, de régebben volt

2. Nincs és nem is volt korábban

3. Igen

10. Ha igen, tagja vagy-e az iskolai énekkarnak?

1. Igen

2. Nem

11. Szereted-e az iskolai énekórát?

1. Igen

2. Nem

12. Szereted-e az iskolai énektanárt?

1. Igen

2. Nem
13. Mit szeretsz a legjobban az iskolai énekórán?
14. Mit szeretsz a legkevésbé az iskolai énekórán?
15. Szoktál templomba járni? Ha igen, részt szoktál venni a misén/istentiszteleteken az éneklésben?
1. Járok templomba, énekelek is ott
 2. Járok templomba, de nem szoktam énekelni az alkalmakon
 3. Nem járok templomba
16. Az iskolai énekórán a népzenei részt (népdalok tanulása) vagy a komolyzenei részt (klasszikus dalok tanulása) szereted jobban?
1. Népzenei
 2. Komolyzenei
17. Szereted az iskolai énekórán tanult népdalokat?
1. Igen, tetszenek
 2. Nem tetszenek
18. Az énekórán énekelt népdalokat szokta-e az énektanár valamilyen hangszeren kísélni?
1. Nem szokta
 2. Igen, zongorán
 3. Igen, valamilyen népi hangszeren (pl. citera, furulya)
19. Szoktatok népzenei felvételeket hallgatni az énekórán?
1. Igen
 2. Nem
20. Szoktál otthon népzenei felvételeket hallgatni?
1. Igen
 2. Nem
21. Szoktak a szüleid népzenei felvételeket hallgatni?
1. Igen

2. Nem
22. Szoktatok otthon énekelni?
1. Igen, ünnepekkor
 2. Igen, hétköznapi is
 3. Nem
23. Szoktál táncba járni? Ha igen, milyen sűrűn?
1. Igen, félévente többször is
 2. Igen, félévente maximum egyszer
 3. Nem szoktam járni, de már voltam
 4. Nem szoktam járni, sosem voltam még
24. Részt vettél már énekversenyen?
1. Igen, népdaléneklési versenyen
 2. Igen, népi hangszeres versenyen
 3. Igen, komolyzenei versenyen
 4. Igen, kórusversenyen
 5. Nem
25. Szoktál népzenei koncertre menni?
1. Igen
 2. Nem
26. Van kedvenc népdalod, ha igen, mi?
1. Van:
 2. Nincs
27. Mit gondolsz a néphagyományokról, népviseletről, népművészetről?
1. Értékes
 2. Számomra érdektelenek, nem „trendi”
 3. Egyáltalán nem érdekelnek, nincs róluk különösebb véleményem

28. Mit gondolnak a barátaid erről?

1. Értékes

2. Számukra érdektelenek, nem „trendi”

29. Sorolj fel népi hangszereket, amennyit csak tudsz!

30. Tudod-e, mi a régi stílusú népdalok jellemzője? Írd le az erre vonatkozó ötleteidet, gondolataidat! Mondj rá példát is!

31. Tudod-e, mi az új stílusú népdalok jellemzője? Írd le az erre vonatkozó ötleteidet, gondolataidat! Mondj rá példát is!

32. Sorolj fel híres népzenekutatókat!

33. Szerinted mi a különbség a népdal és a műdal között?

Köszönöm a válaszaidat!